

معاونت درمان

راهنمای تجویز داروی

سرم ضد سم عقرب

(Antiscorpion Venum Serum)

بهار ۱۴۰۲

تدوین و تنظیم اولیه:

- دکتر حسن واعظی؛ متخصص طب اورژانس / رئیس مرکز مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی وزارت
- دکتر امیرصادق علیمردانی؛ متخصص طب اورژانس / معاون فنی مرکز مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی وزارت
- دکتر فرزاد رحمانی؛ دانشیار طب اورژانس دانشگاه علوم پزشکی تبریز / رئیس اداره نظارت بر اورژانس بیمارستانی وزارت
- دکتر بهزاد امیری؛ متخصص عفونی / رئیس اداره زئونوز معاونت بهداشت وزارت
- دکتر محمدرضا شیرزادی؛ متخصص عفونی / عضو هیئت علمی و کارشناس مسئول مرکز مدیریت بیماریها، وزارت
- دکتر حسین حسینیان مقدم؛ فلوشیپ سم شناسی بالینی و مسمومیت / دانشیار سم شناسی بالینی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- دکتر فریبا فرنقی؛ فلوشیپ سم شناسی بالینی و مسمومیت / استادیار کودکان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- معصومه قاسم زاده؛ کارشناس مرکز مدیریت بیماریها
- مهدیه السادات احمدزاده؛ کارشناس نظارت بر اورژانس بیمارستانی
- سمیرا شصتی؛ کارشناس نظارت بر اورژانس بیمارستان

تاییدیه نهایی:

- دکتر شاهین شادنیا؛ فلوشیپ سم شناسی بالینی و مسمومیت / استاد سم شناسی بالینی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، رئیس بخش های مسمومین

بیمارستان لقمان حکیم

- جناب آقای دکتر ارحمی جانشین دبیر بورد رشته تخصصی طب اورژانس
- سرکار خانم دکتر مخدومی دبیر بورد رشته تخصصی بیماری های داخلی
- جناب آقای دکتر شیخ آزادی دبیر بورد رشته تخصصی پزشکی قانونی
- سرکار خانم دکتر اشرف زاده دبیر بورد رشته تخصصی کودکان
- مشاور: دکتر ساناز بخشنده رییس گروه تدوین استاندارد و راهنمای بالینی معاونت درمان

تحت نظارت فنی:
گروه تدوین استاندارد و راهنماهای سلامت
دفتر ارزیابی فناوری، تدوین استاندارد و تعرفه سلامت

بسمه تعالی
راهنمای تجویز دارو

نام دارو	افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز	شرط تجویز		محل تجویز و کاربرد دارو	دوز و تواتر مصرف دارو	شرایط تجویز
		اندیکاسیون	کنتر اندیکاسیون			
ایمونوگلوبولین چندظرفیتی ضد زهر عقرب شکل دارویی: آمپول ۵ میلی لیتری Polyvalent scorpion antivenom immunoglobulins Drug Form: Amp 5 mL	۱- فلوشپ سم شناسی بالینی و مسمومیت ها ۲- تخصص (طب اورژانس، پزشکی قانونی، داخلی، و اطفال (صرفاً جهت بیماران اطفال) ۳- پزشک عمومی	در صورت وجود علائم سیستمیک منتشره پس از گزش نظیر علائم درگیری دستگاه عصبی مرکزی، علائم قلبی - عروقی، علائم ریوی، همولیز، خونریزی و اسپاسم شدید حنجره	کنتر اندیکاسیون ندارد. اما برای مصدومین مار گزیده و سایر گزش ها استفاده نمی شود.	تجویز سرم ضد زهر عقرب: الف: بیمارستان ب: در مرکز جامع خدمات سلامت، تا زمان اعزام بیمار به بیمارستان (باتوجه به ضرورت تزریق فوری در عرض یک ساعت) با مانیتورینگ کامل بیمار از نظر قلبی و تنفسی و فراهم بودن وسایل و داروهای احیاء منجمله اکسیژن، امکانات و تجهیزات CPR.	باتوجه به یکسان بودن مقدار سم وارد شده به بدن کودکان و بزرگسالان، میزان پادزهر مصرفی در افراد دچار عقرب گزیدگی یکسان بوده و براساس وزن بدن محاسبه نمی گردد. با این حال شدت گزیدگی در کودکان، سالمندان و مادران باردار بیشتر از سایرین می باشند. با در نظر گرفتن شدت علائم و عوارض بالینی مصدوم، معمولاً تجویز ۱-۲ آمپول از راه داخل وریدی به عنوان دز اولیه برای خنثی کردن زهر عقرب، توصیه می شود. در مسمومیت های شدید، به خصوص در صورت تأخیر در درمان، تجویز مقدار بیشتری از سرم ضد زهر عقرب مورد نیاز خواهد بود. این میزان بستگی به نتایج آزمایش ها و معاینه بالینی	انفوزیون وریدی سرم ضد زهر عقرب (رقیق کردن هر ویال در ۱۰۰ تا ۲۵۰ میلی لیتر سرم نرمال سالین و یا سرم قندی ۵٪) در عرض یک ساعت توصیه می شود. در صورت بروز واکنش حساسیتی، با قطع کردن انفوزیون می توان علائم حساسیت را درمان کرد که البته این امکان برای تزریق عضلانی وجود ندارد. در صورتی که امکانات برای تزریق به روش انفوزیون وریدی فراهم نباشد، با نظر پزشک می توان سرم ضد زهر عقرب را مستقیماً با استفاده از سرنگ و از راه وریدی

نام دارو	افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز	شرط تجویز		محل تجویز و کاربرد دارو	دوز و تواتر مصرف دارو	شرایط تجویز
		اندىکاسیون	کنتر اندىکاسیون			
					<p>داشته و با نظر پزشک معالج تعیین می گردد (در صورت تشدید علائم عصبی و یا قلبی - عروقی: تکرار دز اولیه پس از ۲- ۱ ساعت توصیه می شود (تا ۶ آمپول سرم ضد زهر عقرب).</p> <p>نکته: در صورت تغییر رنگ، کدر شدن و مشاهده ذرات معلق و همچنین پس از انقضای تاریخ مصرف استفاده نشود.</p> <p>در صورت بروز هر نوع واکنش حساسیتی هنگام تجویز سرم ضد زهر عقرب، تزریق آن باید فوراً متوقف شده و در صورت تداوم واکنش ها با وجود توقف تجویز سرم ضد زهر عقرب، درمان واکنش حساسیتی شروع گردد.</p>	<p>تزریق نمود (سرعت تزریق در این حالت نباید بیش از ۲ میلی لیتر در دقیقه باشد).</p>

• اقدامات مورد نیاز قبل از تجویز دارو (اقدامات پاراکلینیک و ...)

- ۱- بررسی های مورد عقرب گزیدگی به علت عقرب سیاه و توسن شامل بررسی الکترولیت ها، CBC، آنالیز کامل ادرار می باشند. آزمایش کامل ادرار در فواصل ۱۲ تا ۲۴ ساعت در یکی دو روز اول توصیه می شود.
- ۲- بررسی های مورد عقرب گزیدگی به علت گادیم شامل بررسی الکترولیت ها، CBC، آنالیز کامل ادرار و بررسی انعقادی می باشند. تکرار این آزمایشات پس از ۳، ۶ و ۱۲ ساعت لازم است انجام شود.

• توصیه ها

- ۱- احتمال شوک آنافیلاکسی در تزریق سرم ضد زهر عقرب وجود دارد، لذا آمپول آدرنالین ۱:۱۰۰۰ بایستی در دسترس باشد. یک ساعت بیمار تحت نظر باشد و باید بیمار را گرم نگه داشت.
- ۲- در بیمار باردار به جهت ارزیابی وضعیت مادر و جنین، ضروری است و می بایست همزمان با درمان عقرب گزیدگی، ویزیت مادر باردار توسط متخصص زنان و زایمان انجام شود.

• منابع:

- ۱- زارع میرک آبادی، عباس؛ ولوی، احسان؛ مغیثی، علیرضا؛ زارعی زاده، جعفر؛ خواجه ثیان، عبدالمحمد؛ حاجیونی، راضیه و همکاران. پیشگیری، درمان و مراقبت گزش جانوران زهرآگین عقرب. (۱۳۹۷). انتشارات تندیس، تهران، ایران.

2. Schneir A. Clark RF. Bites and Stings. In: Tintinalli JE. et al. (Eds.) Tintinalli's Emergency Medicine a Comprehensive Study Guide. 9th ed, McGraw-Hill, New York, USA, 2021; pp: 1350-58.